

Från *The Observer*, 2 september

Julian Coman

Holländarna vänder sig till den radikala vänstern när de europeiska drömmarna blivit bittra

När Nederländerna går till val har kommandot tagits av det vänsterradikala Socialistiska Partiet (SP) som går emot åtstrammingspolitiken.

För drygt två månader sedan vaknade den lilla nederländska samhället Almelo upp till en tragedi som skulle visa sig få konsekvenser på nationell nivå. På en undanskymd gata i ett slitet kvarter hamnade Aziz Kara, en 64-årig turk, i ett uppslitande gräl med sina grannar. Efter att han blivit nedslagen hamnade han i koma. Tio dagar senare avled Kara på grund av blödningar i hjärnan.

Normalt skulle dödsfallet bara ha varit en angelägenhet för lokala medier. Men när Nederländerna går mot sitt andra parlamentsval på två år är det som hände Kara annorlunda. När släktingar och de lokala myndigheterna organiserade en tyst marsch genom gatorna i Almelo kom politiker och sörjande från Haag och resten av landet. Tidningar på nationell nivå tog upp vad som hänt och det skulle snabbt arta sig till en PR-mässig katastrof för den helt klart mest inflytelserike politikern på yttersta högerkanten inom EU, Geert Wilders.

Till Wilders stora förtret ska den man som slog ned Kara heta Henk. Och hans hustru – som uppges ha skrikit rasistiska tillmälen mot offret när han låg på marken – heter Ingrid. Ingen kunde ta miste på klangen i de båda namnen. De två senaste åren har Nederländerna vant sig vid att leva med två andra ”Henk och Ingrid” – ett påhittat par sprunget ur Wilders egna populistiska fantasier. Wilders karikatyrer på två genomsnittliga arbetare fick starkt genomslag när det gällde att föra fram invandrarfientliga och islamofobiska stämningar inom hans Frihetsparti (PVV). ”Henk och Ingrid har fått nog av att betala för Ali och Fatima” hette det i ett av de invandringsfientliga slagorden.

Sedan Kara dött lät det inte så bra längre. ”Henk och Ingrid finns i verkligheten. Och de har just dödat någon i Almelo”, twittrade en tv-kändis.

Efter detta har Wilders upphört med alla hänvisningar till Henk och Ingrid. Men den tillbakagång PVV råkat ut för efter dödsmisshandeln tyder på att partiets kulturkrig mot islam inte längre går hem i Nederländerna. Wilders, den karismatiska, besvärlige artisten inom nationell politik uppges nu bara få 18 av sammanlagt 150 platser i parlamentet vid valet den 12 september, långt under de 24 man fick för två år sedan.

”De kulturella frågor Wilders lagt beslag på dominerar inte längre den allmänna debatten”, säger Chris Aalberts, kulturhistoriker vid Erasmusuniversitetet i Rotterdam. ”De stora frågorna inför det kommande valet handlar om ekonomi – hälsovård och socialförsäkringar ... och Europa.”

Det handlar om en förändring som kan få stora följder för det politiska landskapet inom Eurozonen och detta i ett känsligt läge. För det är inte den handfulla partier som traditionellt bildar regeringskoalitionerna i Haag som tagit kontrollen över stämningarna. När åtstrammingspolitiken biter till även i denna välmående nordliga bastion inom Eurozonen är det den radikala vänstern som står för det senaste politiska upproret i Nederländerna.

Det Socialistiska Partiet (SP) i Nederländerna är en organisation som tidigare gjort sig känd för sina maoistiska sympatier och sin vana att kasta tomater på politiska motståndare. Nu befinner det sig inom räckhåll för att bli största parti i parlamentet och därmed utklassa sina mer moderata rivaler inom arbetarpartiet och i färd med att få minst 30 platser i parlamentet. Precis som när de oväntade framgångarna för Syriza i det hårt ansatta Grekland fick alarmet att gå i Bryssel har Socialistiska partiet i Nederländerna blivit ytterligare en överraskning inom europeisk politik när mer mittenorienterade politiker verkar lida brist på idéer.

Medan Wilders parti gjorde sig ett namn genom särskiljande frågor som att beskatta muslimska kvinnors huvudduk lyder en av Socialistiska partiets främsta paroller: ”Det finns tillräckligt för att alla ska få det att gå runt”. Men det budskapet har också hotfulla implikationer för banker, näringsliv och EU-byråkratin i Bryssel. Socialistiska partiets ledare, den 50-åriga Emile Roemer, är trött på åtstramningar och ändlösa ekonomiska insatser inom eurozonen och lovar att överge regeringens plan på att få ner budgetunderskottet under 3 procent nästa år, något som i huvudsak är tänkt att ske genom nedskärningar inom hälsovård och stopp för löneökningar, och därmed utmana Tysklands förbundskansler Angela Merkel och EU-kommissionen om de skulle ha något att invända.

Planer från högerhåll på att höja pensionsåldern från 65 till 67 år kommer också att rivas upp. Och som ett eko av den franske presidenten François Hollandes tankar på att hämta hem mer pengar från de rika skulle inkomstskatten ökas från 52 procent till 65 procent för dem som tjänar mer än motsvarande 1,3 miljoner kronor om året. Ett offentligt investeringsprogram, till en del finansierat genom sådana åtgärder, skulle syfta till att få fart på den blodfattiga nederländska ekonomin.

För denne farbroderliga politiker, annars mest känd för sitt breda leende, handlar det om en kompromisslös plattform som kommer att leda till skakningar både på Amsterdambörsen och i EU-kommissionens korridorer.

Och Roemer har mer att komma med när det gäller Europa. Han vill inte höra talas om någon bankunion inom eurozonen och heller inte den europeiska stabilitetspakten, som kan leda till att länder som inte håller budgetbalansen drabbas av böter. Nederländerna kommer heller inte att gå med på att fler gånger gå i borgen för Grekland eller andra länder.

Denna dubbla strategi – att slå mot nedskärningar på hemmaplan eller gå i borgen för andra länder – har lett till bedövande resonans för detta länge helt marginella parti. Nederländerna framstår inte längre som någon skyddad hamn i stormen inom eurozonen. I maj förutsade EU-kommissionen att ekonomin skulle drabbas av en nästan enprocentig tillbakagång detta år. Huspriserna faller i svindlande takt och i juli talade kreditvärderingsinstitutet Moody's öppet om att nedgradera landets omhuldade trippel-A beträffande den offentliga skuldsättningen.

Många väljare har fått nog. Enligt en opinionsmätning var 70 procent för mer ekonomiska stimulanser och färre nedskärningar nästa år. En annan mätning gav vid handen att bara 58 procent av befolkningen var för EU-medlemskap jämfört med 76 procent två år tidigare, en minskning som utgör en tvär omkastning i ett av EU:s grundarländer.

På bara några månader har den beskedlige Roemer kastat om den politiska debatten. Premiärminister Mark Rutte har börjat varna för att en regering under Socialistiska partiet vore ett hot mot landet. ”Socialistiska partiet har tagit över de ekonomiska

frågorna. Och de utlänningar holländarna är oroliga för just nu är polacker och greker, inte muslimer”, säger Aalberts.

Det fanns klara tecken på detta på Wesselbrinkmarknaden i Enschede där Socialistiska partiet hade stora framgångar med symboliska ”skumtomater” som delades ut till förbipasserande i en av stadens fattigaste delar. I denna stad i landets östra del, med en stolt industriell tradition men med klart oviss framtid, handlade samtalen mellan de som var ute för att handla om vårdavgifter, ekonomiska problem, näsvisa byråkrater i Bryssel och slösaktiga greker.

”Jag arbetade tills jag var 43”, säger Kim Bozuwa, som är i behov av en handikapp-rullstol för att ta sig fram. ”Sen föll jag och slog sönder knäskålen. Och så har jag diabetes. Om de konservativa vinner kommer jag att få betala mer för den vård jag behöver. Varför? Jag kan ju inte välja om jag ska ta medicin eller inte.”

Lillian är pensionär och har bott i Enschede större delen av sitt liv och överväger också att rösta på Socialistiska partiet. ”Min pension har redan sänkts på grund av krisen. Jag förstår inte varför vi ska lyda order från Bryssel och sänka levnadsstandarden. Hälften av byråkraterna där gör ingen nytta och resten är strebrar. Det är en elitmaffia. Och grekerna ljög för att komma med i eurozonen. De fifflade med statistiken för att kunna komma med.”

Wim Kooiker, en stammis på marknaden, säger samma sak och går ett steg längre. ”Nederländerna borde lämna EU. Först var det Grekland som behövde borgen, sen Spanien, snart är det Italien och sen Frankrike. Vi borde gå ur och det borde England också!”

Det ser ut att bli en turbulent månad för eurozonen. Samma dag som holländarna går till val kommer den tyska författningsdomstolen att ta ställning till om räddningspaketet för euromedlemmar är i enlighet med konstitutionen och detta i ett läge när alltfler röster talar om att Grekland kommer att lämna euron. En revolt mot åtstramningarna i Nederländerna skulle ytterligare bidra till uppfattningen att den politiska eliten i Europa tappat kompassriktningen.

Kan det gå så? Roemer, som inte har någon erfarenhet av att sitta i regeringen, hade det kämpigt i den första tv-debatten. Det är möjligt att mittenpartierna tillsammans kommer att kunna hindra Socialistiska partiet från att bli medlem i någon koalition även om partiet skulle notera en storartad framgång i valurnorna. Men budskapet från valkampanjen i Nederländerna detta år går inte att ta miste på. I ännu ett land inom eurozonen har en djup klyfta visat sig mellan stämningarna bland folket och den konsensus som upprätthålls av en alltmer kringrädd politisk elit.

I Grekland har Syriza och dess ledare Alexis Tsipras noterat stora framgångar. I Italien är en friåkande komiker vid namn Beppe Grillo den mest populära politikern. I Nederländerna håller det frestande i att strunta i åtstramningarna och köra på egen hand på att förändra det politiska landskap som i tio år domineras av mångkultur och rasfrågor.

Som ägare till ett tekniskt företag i Enschede utgör Uulke Visser en något ovanlig aktivist för Socialistiska partiet. Inte helt förvånande erkänner han att det handlar om en känsla av upphetsning när en ovanlig valkampanj går mot sitt klimax. ”Det här partiet står för raka motsatsen till ’vad kan jag tjäna på det här?’. Det handlar om att satsa på folk och deras framtid. Här i Nederländerna finns folk som håller på att bli desperata. De frågar sig: ’Är det här allt vi har att vänta?’ Och de tror att det bara

kommer att bli sämre. Det kan bli det största ögonblicket i Socialistiska partiets historia.”

Översättning: *Björn Erik Rosin*

Mer om SP

[Holländska vänstern ignorerar rasismen](#) (ur *Flamman* 2010)

[Holland kan få vänsterstyre](#) (ur *Flamman* 29 aug 2012)